

PADDENSTOELEN PLUKKEN POPULAIR

COLUMN IRENE DE BEL

Publieksvriendelijker dan de NS zelf

NS-topman Wouter Koolmees zei over de zoveelste treinstaking 'waardeloos dat onze reizigers hier nu weer de dupe van worden'. Ja, het brengt een aantal reizigers flink in de problemen, maar voor de meesten was het even zoeken naar alternatief vervoer, of de staking als excuus gebruiken om lekker thuis te blijven. Wij pakken als reizigers dat leed en ongemak uit solidariteit voor het personeel. Daar hoeft Koolmees zich geen zorgen om te maken.

Het is vooral waardeloos dat die stakingen blijkbaar nodig zijn, omdat de NS niet goed voor zijn personeel wil zorgen. Hoewel dat niet helemaal waar is. Voor bepaald personeel zorgt de NS net wat beter. Zo kreeg Koolmees afgelopen jaar een loonsverhoging van 4 procent. Dat had hij vast verdiend, maar niet omdat hij alle targets van op tijd rijden en voldoende zitplaatsen had gehaald, want die werden niet gehaald. Toch steeg zijn salaris in 2024 van 458.782 naar 477.133 euro. Met diverse aanvullende vergoedingen kwam zijn totale beloning uit op 559.231 euro.

Naast de bestuursleden hadden de commissarissen van de NS blijkbaar ook wat extra's nodig. De RvC-leden, die toezicht houden op Koolmees, kregen afgelopen jaar 15 procent meer geld. Hun beloning was vergelijkbaar met het jaarsalaris van een conducteur. Alleen hoefden de RvC-leden daar slechts 1,5 keer per maand voor te vergaderen. De conducteurs die voor dat bedrag elke dag, ook 's nachts en op zon- en feestdagen, op de trein stappen, mogen van Koolmees maximaal 3,25 procent erbij krijgen. Echt waardeloos dat de vakbonden daar niet wat dankbaarder voor zijn en meer eisen.

Dat kan de NS namelijk gewoon echt niet betalen. Het jaarverslag van 2024 tekent een verlies van 142 miljoen euro onder de streep. Had Koolmees daar als topman niet wat aan kunnen doen? Dat had hij als econoom vast wel gewild, maar hij mag van het ministerie niet zomaar de kaartjes duurder maken om de begroting te sluiten. Daardoor kampt de NS nu met een zogenaamd 'inflatiegat'. Dat is natuurlijk ook heel waardeloos.

Het is eigenlijk wel raar dat de overheid jarenlang elektrische auto's heeft gesubsidieerd, maar de collectieve elektrische trein niet, dacht Koolmees. Terwijl de trein, voorzien van wind- en zonne-energie, minstens zo duurzaam is. Maar gelukkig had de oud-minister nog wat lijntjes lopen in Den Haag. Dus ritselde hij dat het ministerie een deel van het inflatiegat zou compenseren. In één gouden handjeklap 120 miljoen euro erbij op de balans.

Dat was nog niet genoeg. Ook de treinreizigers moeten echt een deel van de inflatie compenseren. Na nieuwe afspraken met de overheid, worden de kaartjes dit jaar daarom ruim 6 procent duurder. Dat betekent dat de treinreizigers bijna twee keer zo veel 'inflatiecompensatie' aan de NS betalen, als de NS bereid is aan het eigen personeel te geven. En dan de stakingen niet publieksvriendelijk noemen.

Helft gaat verstandig met alcohol om

Van onze verslaggever

Amsterdam ■ Bijna de helft van de volwassen Nederlanders dronk vorig jaar geen of weinig alcohol, meldt het CBS op basis van de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2024.

Zo dronk 45 procent vorig jaar helemaal geen alcohol, of één glas per dag, wat binnen de richtlijn van de Gezondheidsraad valt. 22 procent nuttigde helemaal niets. Twee jaar eerder, in 2022, voldeed nog 42 procent aan de richtlijn.

In Flevoland, Zuid-Holland-Zuid

en Rotterdam-Rijnmond houdt meer dan de helft van de volwassenen zich aan de richtlijn voor alcohol. In de andere regio's ligt dit percentage lager. In Noord-Brabant, Overijssel en Noord-Holland wordt relatief veel gedronken.

Mensen tussen de 18 en 35 jaar houden zich met 37 procent het minst vaak aan de richtlijn. 75-plussers doen dit het vaakst, namelijk 60 procent. Meer dan de helft van de vrouwen drinkt niet of maximaal één glas per dag, bij mannen is dit 35 procent.

In de monitor komt ook naar voren dat de regio Amsterdam de

meeste rokers heeft, bijna een vijfde van de volwassenen. Daarna volgen Groningen en Rotterdam-Rijnmond.

Beweegrichtlijn

Verder voldeed vorig jaar in de regio Amsterdam 57 procent van de inwoners aan de beweegrichtlijn. Deze richtlijn omvat elke week minstens 2,5 uur matig intensief sporten en minstens twee keer per week oefeningen voor spieren en botten.

Gemiddeld in Nederland is het aandeel volwassenen dat wekelijks sport tussen 2020 en 2024 toegenomen.

Geadopteerden niet gerust op uitkomst onderzoek

Leonie Groen
leonie.groen@mediahuis.nl

Overveen ■ Het rapport van de Commissie Binnenlandse Afsand en Adoptie (CBAA) wordt donderdag gepresenteerd. Zal daarin aandacht zijn voor de pijn van het afgestaan zijn van de 15.000 binnenlands geadopteerde Nederlanders en hun geboortemoeders? Geadopteerden zijn er niet gerust op.

Het ministerie van Justitie en Veiligheid stelde de onafhankelijke commissie (CBAA) in 2022 in om nader onderzoek te doen naar de afstands- en adoptiepraktijk in de periode 1956-1984, omdat eerdere onderzoeken nog niet voldoende inzicht hadden gegeven in het verloop van het proces en de gevolgen daarvan voor verschillende betrokkenen.

Ronald Notenboom (60) uit Overveen is een van de mensen die direct na hun geboorte zijn afgestaan en geadopteerd in de jaren tussen de aanvaarding van de Adoptiewet in 1956 en de Abortuswet in 1984. Hij is bang dat de commissie het 'adoptiesprookje' in leven houdt. Adoptie klinkt zo mooi, vertelt Notenboom. „Je kunt van alles adopteren: een hondje, een kerstboom, een goed doel. Maar adoptie van een mens? Dat is van een andere orde. Daaronder ligt een hartverscheurende eenzaamheid. Om dat vreselijke gevoel draait het altijd bij geadopteerden en de moeders die kinderen ter adoptie hebben afgestaan. Gaan we die pijn terugvinden in het rapport?”

Praktijk

Notenboom is bestuurslid van stichting Verleden in Zicht (VIZ), de belangenvereniging voor binnenlands geadopteerden. Deze club riep de doelgroep op om mee te doen aan het onderzoek van CBAA, onder leiding van Micha de Winter, emeritus hoogleraar pedagogiek, in opdracht van de minister van rechtsbescherming. „De bedoeling was dat er gekeken zou worden naar de praktijk van afstand en adoptie en de effecten ervan op de betrokkenen. De staat was verantwoordelijk voor de kinderen tot aan hun officiële adoptie.”

De teleurstelling was groot bij Notenboom en zijn medebestuur-

Ronald Notenboom: „Adoptie van een mens? Dat is van een andere orde.”

FOTO UNITED PHOTOS / TOUSSAINT KLUITERS

leden, toen zij de vragenlijst onder ogen kregen die geadopteerden later online zouden konden invullen. „Ik ben universitair opgeleid psycholoog en ik coach bedrijven en werknemers. Ik weet hoe je vragenlijsten maakt. Dit was een kutvragenlijst. Je moest alle vragen door, ook als een situatie niet op jou van toepassing was. En er was vooral heel veel aandacht voor de periode in het adoptiegezin: 'Hoe heb je het daar gehad?'. Maar de

Aandacht voor de pijn van het afgestaan zijn

pijn zit bij de meeste geadopteerden niet bij de adoptie. Die zit bij de afstand. Naar het afgestaan zijn werd amper gevraagd. De balans was volkomen zoek. Straks is de conclusie heel simpel: 'De gemiddelde geadopteerde is zijn terecht gekomen'. Punt.”

Volgens Notenboom doet dat geen recht aan zijn beleving en die van andere geadopteerden. „Ik heb een goed adoptiegezin gehad en ik heb uitzonderlijk kort in een kindertehuis gezeten. Ik ben redelijk evenwichtig. Maar zelfs bij mij zijn die nare gevoelens niet ver weg, veroorzaakt door het verlies van mijn moeder, direct na mijn geboorte, plus het verblijf in het zogenaamde doorgangshuis in de eerste twee maanden van mijn leven. Die nare gevoelens zijn gemakkelijk oproepbaar. Ze zitten

dicht onder de oppervlakte.” Hij merkt op dat hij heel snel heel boos kan worden. „Dat is trauma.”

VIZ kreeg het voor elkaar, zegt Notenboom, dat de commissie twee open vragen toevoegde aan de vragenlijst. Hierin konden geadopteerden hun persoonlijke ervaringen kwijt. „De commissie wilde niet met ons in dialoog over de onderzoeksopzet en hield ook de moeders buiten de deur, verenigd in de Stichting De Nederlandse Afstandsmoeder. De bemoeienis van alle ervaringsdeskundigen zou de onafhankelijkheid van het onderzoek aantasten, zei De Winter. Wij hamerden erop dat gekeken zou worden naar de draai die de politiek heeft gemaakt in de vijftiger jaren van 'adoptie niet mogelijk maken' naar 'adoptie ja'.”

Toegeven

Notenboom hoopt niettemin dat hij dat terugvindt in het onderzoek. En dat er erkenning komt. „De staat moet toegeven dat afstand en adoptie grote impact hebben op de levens van de kinderen en de afstandsmoeders. Onder de kinderen en de moeders heerst ontzettend veel verborgen leed. Wij zijn niet zichtbaar. Wij zijn opgegroeid in een zwijgcultuur. Laat de staat het aangedane leed erkennen, zoals ook is gebeurd met hoe we zijn omgegaan met de slavernij, de Joden in de Tweede Wereldoorlog en Indonesië. Alleen met die erkenning kunnen wij tot heling komen.”

→ Voorop 10-11: 'Een wond die nooit meer heelt'

INTERVIEW Ronald Notenboom over zijn adoptie

'Een wond die nooit meer heelt'

Hij staat voor de voormalige kraamkliniek waar hij is geboren, Ronald Notenboom (60) uit Overveen. In dit pand, in hartje Haarlem, gingen pas bevallen moeders weg mét baby, en zónder. Notenbooms moeder liet hem achter ter adoptie. Dit heeft bij hem een diepe wond geslagen die nooit meer heelt. Hoewel hij getrouwd is en drie kinderen heeft, overvalt hem geregeld een gevoel van peilloze eenzaamheid. „Ik noem de kraamkliniek een schuldig huis.”

Leonie Groen
leonie.groen@medialhuis.nl

Haarlem ■ 27 mei 1965. Op de zolderverdieping van het statige pand wordt een jongetje geboren. Vlak voor de uitgerokende datum is Notenbooms moeder, Nora Souverein, in haar centje naar de kraamkliniek gelopen. „Deze werd gerund door een vroedvrouw en stond bekend als de kraamkliniek van mevrouw Koebrugge.” Het kind dat de zwangere baart, staat ze af ter adoptie. Dat staat al vast. Daarover heeft ze van tevoren uitvoerig gesproken met de maatschappelijk werkers van de Hendrik Pierson Stichting die later zou opgaan in het huidige Fiom. „Op de zolderverdieping van de kraamkliniek bevielen de vrouwen die hun kind zouden afstaan. Op de eerste verdieping, waar je naar buiten kon kijken, lagen de vrouwen die hun baby weer mee naar huis zouden nemen.”

Tegenwoordig komen mensen in het pand voor een botoxbehandeling. Notenboom laat zijn blik glijden over de monumentale hoge gevel met z'n golvende en rechte witte banen en witte blokjes en krullen. Hij vindt het bemoedigend dat het pand er nog staat. Bemoedigend. Hij heeft er geen ander woord voor. „Het is het enige dat er nog is, naast alle ontmoedigende dingen die er zijn.” Daarmee bedoelt hij dat zijn verleden een puzzel is die zich niet gemakkelijk laat leggen. „Ik heb de randstukjes en af en toe weet ik een paar puzzelstukjes te bemachtigen die ik erin kan leggen.”

Flierefluiten

Notenbooms moeder is 24 jaar als zij van hem bevalt. Ze woont met haar ouders en broer in een arbeidershuisje, vijfhonderd meter verderop. Dat huisje staat er nog steeds. Notenboom wil ook dat laten zien. Na een paar minuten lopen staat hij stil in de Roosveldstraat. „Hier is het.” Een starterswoningke, zou je zeggen. Twee hoge schuiframen, een voordeur die misschien in de woonkamer uitkomt, een dakkapelletje in het pannendak op eenhoog. „Ik heb haar nooit gekend. Ze is op haar 43^e overleden aan borstkanker.”

Aanbellen? Vragen of je binnen mag kijken? Nee. Doorlopen. Door naar de derde plek die bewijst dat zijn moeder, voor Notenboom een abstractie, ooit heeft geleefd: Julius Dal Stempelfabriek, nu een woonhuis. Het is nog driehonderd meter

lopen. „Hier werkte mijn moeder. Ze was niet ambitieus”, zegt Notenboom die zelf een aardige carrière heeft opgebouwd. Als zzp'er helpt hij bedrijven en werknemers hun doelen te verwezenlijken. „Ze hield van dansen, uitgaan, flierefluiten. Dat weet ik van haar broer die ik heb opgezocht en die ik helaas maar één keer heb mogen spreken. Die oom heeft geen behoefte aan contact. Waarom? Hij is boos. Mijn bestaan herinnert hem aan de afschuwelijke manier waarop zijn zus is overleden, zegt hij. Dat ik hem toch één keer heb mogen ontmoeten, dank ik aan wijlen zijn vrouw. Zij heeft destijds bemiddeld, waardoor er toch een afspraak is gekomen. Het was een rare bijeenkomst. Het ging niet over wat de afstand en adoptie met mij had gedaan, het ging over hem. Daar moesten we over kletsen.”

Opsporen

Notenboom heeft aardig wat puzzelstukjes in handen. Hij prijst zich gelukkig wat dat betreft. Veel lotgenoten moeten het met minder doen. In de papieren staat gewoon de naam van zijn vader: Peter Donnert, afkomstig uit Duitsland. Het Fiom zal hem later opsporen en Notenboom vertellen dat de man is overleden in 2002. Souverein leert hem kennen in het uitgaanscircuit. Hij werkt bij de Hoogovens. En woont in een pension in Wijk aan Zee. De twee verloven zich. Maar hij komt nooit met het bewijs dat hij ongetrouwd is, het ticket voor het afgesproken huwelijk. „Toen mijn moeder zwanger werd, ging het uit.” Is zijn moeder expres zwanger geworden om haar verloofde te dwingen om te trouwen? Heeft hij haar de deur gewezen? Notenboom kan er alleen maar naar gissen.

Wat hij intussen wel weet, is zijn niet aflatende speurtocht naar zijn verleden: zijn moeder moet gezegd hebben 'dan wil ik dat kind ook niet'. Daarmee neemt Nora Souverein een bijzondere positie in, naast de duizenden afstandsmoeders die zeggen dat zij destijds min of meer gedwongen werden door de familie om afstand te doen van hun kind. Daarbij kwam, stellen de moeders, nog eens druk van de hulpverlening. Hulpverleners hebben de ongehuwde moeders, zeggen ze, die kant op gepraat: 'Jij bent niet in staat voor je kindje te zorgen. Het is beter voor je kindje dat het opgroeit in een gezin'.

Voor Notenboom is het wrange: „Weken na mijn geboorte heeft mijn vader contact met mijn moe-

der gezocht om te zeggen dat hij mij wil hebben.”

Hij heeft die informatie uit de verslagen van de gesprekken die zijn moeder heeft gevoerd met de toenmalige Hendrik Pierson Stichting. „Die heb ik opgevraagd. 'Jammer, het kind is al weg', zou mijn moeder gezegd hebben. Het was voor haar: 'Ik niet, dan jij ook niet'. Ze heeft bozig en verontwaardigd gereageerd op vragen naar de baby door buurtbewoners.”

Een dag of vier na zijn geboorte brengt een taxi de pasgeboren baby naar kindertehuis Oosterweide in Zaandam. „Ik was er later dan de afgesproken tijd. De taxichauffeur moest eerst nog wat baby's op andere plekken oppikken.” In het hele land stonden ongehuwde moeders hun kinderen af ter adoptie. Voor hen had je speciale opvanghuizen. Voor hun baby's waren er doorgangshuizen. Notenboom draagt nog de achternaam Souverein, tot zijn officiële adoptie in 1969. Het heeft geen zin, zegt hij, om in Zaandam te gaan kijken. „Er is niks meer te zien.” Achterin de jaren zestig moest het pand, aan de Oostzijde 240, plaats maken voor een drukke verkeersader.

Mormoons

Eind juli, twee maanden na de geboorte van Souvereins zoon, valt er een blij bericht op de mat in de woning in IJmuiden van de familie Notenboom. Afkomstig van de Raad voor de Kinderbescherming. Het stel heeft al een adoptiezoon en kan een tweede kindje krijgen. Het is een niet-kerkelijk gezin. „Mijn moeder, opgegroeid in een Mormoonse familie, had aangegeven dat ze dat belangrijk vond.” Later zullen de twee broers constateren dat ze niets, maar dan ook niets met elkaar gemeen hebben. „Ik ben niks van mijn broer. Dat is niet zo gek. Je bent toevallig bij elkaar gezet.”

Met dat toeval worstelt Notenboom. „Een geadopteerd leven is een inwisselbaar leven.” Altijd als hij een andere geadopteerde ontmoet, van ongeveer dezelfde leeftijd, dan schiet het door hem heen: ik had jouw ouders kunnen hebben, jouw broer of zus, jouw woonplaats, jouw jeugd, jouw leven. „Met de ouders van wie jij het dna hebt, kan dat niet. Je hebt die ouders, die familie, geen andere. Zonder hen besta jij niet.”

Het echtpaar Notenboom doet z'n uiterste best om hun zoons hun zoons te laten zijn. „Later heeft mijn adoptiemoeder wel eens gezegd dat ze had willen weten van

Ronald Notenboom met de kraamkliniek op de achtergrond.

FOTO UNITED PHOTOS/TOUSSAINT KLUITERS

„Ik had wel willen weten van wat voor mensen jij afstamde.” Zijn voornamen, hem in de kraamkliniek gegeven door zijn moeder, mag hij houden. „Mijn adoptieouders hadden ze kunnen wijzigen, maar dat vonden ze te duur.” Op zijn vierde spreekt de rechtbank de officiële adoptie uit en krijgt hij de achternaam Notenboom. Op z'n elfde verhuist het gezin naar Santpoort-Noord.

Notenboom en zijn adoptiebroer groeien op in de wetenschap dat zij geen bloedverwanten zijn van hun ouders - sommige adoptiekinderen worden hiervan pas op latere leeftijd op de hoogte gebracht. Wordt er dan ook over adoptie gesproken in het gezin Notenboom? Wordt dit met derden bediscussieerd? Geen denken aan. „Adoptie is de olifant in de woonkamer.”

Op Notenbooms vijftiende verjaardag wordt het zwijgen ruw doorbroken. „Het pensioenfonds FME van mijn moeder Nora Souverein, liet weten dat ik in aanmerking kwam voor een uitkering, want ik was wees.” Hij verklaart de gedachtegang van FME: „Moeder was overleden, vader was niet in beeld. Nou, ik heb mijn adoptievader nog nooit boos gezien. Maar toen? Furieus was hij. Hij diende ze in felle bewoordingen van repiek: 'Onze zoon hoort bij ons. Hij is geen wees.' Die uitkering kwam er niet. Notenboom beschouwt dit incident als een uiting van de schizofrenie in het gezin. Pijnlijk vindt hij dat hij een neef tegen een

viend hoorde zeggen over hun familierelatie: 'we zijn neven van elkaar, maar ook weer niet'. „Raar. Ik genoot een onbestemde status.” Iedereen weet het. Niemand praat erover. Dat blijft zo tot z'n 35^e. Dan besluit Notenboom te gaan zoeken naar informatie over zijn afkomst. Is dat laat? Vroeg? Er zijn lotgenoten die al in hun puberteit vragen willen stellen. Willen, veelal niet doen. Zonder dat erover gesproken wordt, weten geadopteerden dat ze daarmee hun adoptieouders pijn doen. Beter maar laten liggen.

Spannend

Notenbooms adoptiemoeder vindt het spannend. „Als ik jonger was geweest, had zij het echt eng gevonden. Zou ze misschien gevreesd hebben dat zij mij kwijt zou raken. Maar intussen was zij een stuk verder in haar denken over adoptie. Ze snapte het.”

Zijn adoptiemoeder geeft zelfs toe dat zij zelf altijd al nieuwsgierig is geweest naar waar hij vandaan komt. „Ze zei sindsdien vaak dat het niet hebben van een bloedband, had gemaakt dat ze het moeilijk had gevonden om zich tot mij te verhouden. Ze wilde het zo goed doen, ze gunde ons alles, maar die gasten, mijn broer en ik, werkten niet leuk mee. Ik was druk, slim, snel, ze kon er moeilijk tegenop. In haar wanhoop schoot het wel eens door haar heen: ik breng ze terug.”

Het blijkt dat zij een heel adoptiedossier heeft liggen. Hij mag het hebben. Het is het begin van het napluizen van de dossiers van de rechtbank, de Raad voor de Kinderbescherming, het Fiom. Met moeite teutert hij bij het Fiom een beschrijving los van het gezin van zijn moeder. „Iedere snipper informatie die ik kon vinden, was van belang.” Na de ontmoeting met zijn oom ontdekt Notenboom googelend dat zijn oom een zoon heeft. Hij toont een foto die online staat: „Ik lijk sprekend op hem.” De neef wil ook geen ontmoeting. Een nicht van zijn moeder, die na een oproep op Facebook opduikt, wil Notenboom wel zien. „Ze heeft verteld dat zij af en toe werd opgepikt door mijn moeder met haar kekke autootje. Dan reden ze naar Zandvoort om een ijsje te eten. Mijn moeder had ook een hondje. Ze is nooit getrouwd en heeft nooit meer een kind gekregen.”

Notenboom keert zijn rug naar de vroegere stempelfabriek. Wat nu? Naar Duitsland? Om te kijken waar Donnert heeft gewoond? Of daar familie is? Notenboom heeft een adres uit 1965. Hij moet moed bij elkaar schrapen. „De ervaring met mijn moeders familie is niet erg helpend. Ik ben bang om weer afgewezen te worden.”

Naar IJmuiden dan? Santpoort? „Ik heb niks met de huizen waar ik ben opgegroeid. Nu ik zestig ben, durf ik ronduit te zeggen dat ik niks ben van mijn adoptiefamilie.

Mijn adoptieouders zijn overleden. Toen de laatste van de twee, mijn adoptiemoeder, stierf, hoefde ik geen familiefoto's te hebben. Die hoorden niet bij mij, vond ik. De enige familie die ik heb, zijn mijn drie kinderen.”

Kinderhandel

Notenboom vindt dat adoptie verkeerd geframed wordt. „Adoptie wordt gezien als iets fijns. Maar haast alle geadopteerden kampen met een fundamenteel gevoel van volledige eenzaamheid, veroorzaakt doordat zij zijn weggedaan op het moment dat zij volkomen weerloos waren en liefde en bescherming nodig hadden. Dat gevoel is nooit ver weg. Zodra ik denk dat ik niet gezien word, bijvoorbeeld als ik van een instantie geen informatie krijg over mijn ontstaansgeschiedenis, dan is het er. De afstand is erger dan de adoptie.” In therapie leerde Notenboom ermee te dealen.

Maar hij vindt het hele systeem 'gelegaliseerde kinderhandel'. Aan het einde van haar leven zat zijn adoptiemoeder op dezelfde lijn, mede door alle misstanden die aan het licht kwamen rondom interlandelijke adoptie. „Ze was ervan overtuigd dat het hele systeem niet deugde. Daarmee lees ze ook haar eigen handelen af. Vlak voor ze stierf, zei ze: 'Ik had het nooit moeten doen. Je haalt een kind weg uit zijn natuurlijke omgeving'. Dat vind ik een daad van liefde.”

„Een geadopteerd leven is een inwisselbaar leven

„De enige familie die ik heb, zijn mijn drie kinderen